

Матеріали та методи. Для досягнення поставленої мети було використано методи онлайн анкетування студентів 5 курсу медичного та фармацевтичного факультетів Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, синтез та аналіз даних.

Отримані результати. В опитуванні взяли участь 68 студентів 5 курсу медичного та фармацевтичного факультетів Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (91.2% – фармацевтичний факультет). В опитування включалося три питання з оцінки медичних технологій. Було отримано наступні результати:

1. З термінологією «Оцінка медичних технологій» знайома 52.9% студентів, при цьому 47.1% ніколи не чули про ОМТ.

2. 70.6% студентів не обізнані про те, що ОМТ вже запроваджена в Україні і тільки 29.4% про це знають.

3. Тим студентам, які знали про запровадження ОМТ в Україні, було запропоноване додаткове відкрите питання, а саме з якою ціллю ОМТ застосовується в Україні. Частина студентів надала наступні відповіді: «Метод ОМТ використовують для обрання технологій лікування існуючих захворювань та для розвитку профілактичних напрямків охорони здоров'я», «З ціллю покращення виліковування різних захворювань, дослідження нових засобів боротьби з вірусами та бактеріями, покращення профілактики різних патологій», «Рационалізація та обґрунтування виділення коштів на застосування медичних технологій», «З метою прийняття обґрунтованих рішень на рівні лікувального закладу», «Включення препаратів до Національного переліку лікарських засобів, для створення переліку ліків для реімбурсації» (5 відповідей), «З метою рентабельного використання лікарських засобів та економічної доцільності коштів бюджету», «Порівняння клінічної ефективності та безпеки лікарських засобів з якістю», «Для реєстрації лікарських засобів» (3 відповіді). Також була відповідь «Не знаю, але хотілося б дізнатися», що показує на зацікавленість студентів сучасною темою і бажанням її вивчати.

Висновки. В результаті проведеного опитування студентів 5-го курсу медичного та фармацевтичного факультетів Національного медичного університету імені О.О. Богомольця щодо обізнаності про Оцінку медичних технологій різних рівнів встановлено, що більш ніж половина студентів ніколи не чула про термін «Оцінка медичних технологій». Водночас, 29,4% студентів, які зустрічали цей термін, не мають розуміння з якою ціллю ОМТ впроваджена в Україні. Результати дослідження вказують на необхідність розробки та впровадження навчальних матеріалів з ОМТ різних рівнів у процес підготовки студентів медичних та фармацевтичних факультетів.

М. О. ВАЛЯШКО ТА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ НА СТОРІНКАХ ПЕРІОДИЧНОЇ ПРЕСИ КІНЦЯ ХІХ -ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Філіппенко Р.І.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

filrost@ukr.net

Вступ. Сьогодні, відзначаючи 100-річчя з дня відкриття ХФІ (НФаУ) треба згадати першого ректора та фундатора фармацевтичної освіти М. О. Валяшка. Досліджуючи харківську періодичну пресу кінця ХІХ – початку ХХ ст., знаходимо багато нової інформації про цього видатного науковця та педагога.

Мета дослідження. Створити наукову біографію, визначити місце та роль в історії НФаУ.

Матеріали та методи. широке коло відкритих історичних джерел, біографічний, порівняльно-історичний методи.

Отримані результати. Про засновника Харківського фармацевтичного інституту – М. О. Валяшка, 150-річчя якого НФаУ урочисто відзначалося в у березні 2021 року, написано багато наукових досліджень. Але нам вдалося знайти описи деяких маловідомих подій та фактів з життя М. О. Валяшка, які висвітлювалися у періодичній пресі Харкова. Тому, проаналізувавши численні номери щоденних харківських газет «Утро» та «Южный край» за період з 1899 і до 1914 рр., ми маємо можливість додати знайденні матеріали з життя та діяльності цієї видатної людини.

Ім'я М. О. Валяшки на сторінках періодичної преси починає з'являтися наприкінці 90-років XIX ст. Однією з перших заміток, де згадувався вчений, було повідомлення в газеті «Южный край»: «в органічному відділенні хімічної лабораторії спеціальними роботами займався лаборант фармацевтичної лабораторії М. Валяшко, що продовжував, розпочате ним, в 1899 р. дослідження складових частин рослини *Adonis vernalis*». Ми бачимо, що харківська громада була не байдужа до праці М. Валяшка про що свідчить березневе повідомлення 1903 р. про зроблену їм доповідь «Про рутині з рути» на засіданні Товариства фізико-хімічних наук. Звертає увагу й повідомлення про захист 17 травня 1903 р. дисертації «на ступінь магістра фармації провізором М. О. Валяшком, під назвою «Рутин из руты» (*Ruta graveolens L.*)». Слід звернути увагу, що після захисту М.О. Валяшко займав посаду секретаря Товариства фізико-хімічних наук, про що свідчить звіт Товариства за 1904 р., а преса продовжувала висвітлювати виступи Миколи Овксетьєвича на Товаристві. В газеті «Южный край» від 2 травня 1908 р. бачимо повідомлення про чергове засідання Товариства фізико-хімічних наук предметом засідання якого був виступ М. О. Валяшка з доповіддю «О кемфероні із робініна» [48, с. 5], а на засіданні, яке відбулось 26 листопада 1910 р М. О. Валяшко виступив з доповіддю «Спектри поглинання і конституція бензольних похідних».

Значна кількість повідомлень в пресі була присвячена діяльності Харківського фармацевтичного товариства та неодноразово звертала увагу на секретаря цього Товариства М. О. Валяшку. Однією з перших заміток, в яких згадується ім'я вченого, була замітка про те, що «делегатами від харківського фармацевтичного товариства на майбутній з'їзд фармацевтів обрано: професор А. Д. Чиріков, провізора Валяшко та інших. До речі обрані з'їзд представники від Товариство були більш ніж відомі, так Альбіцький Олексій Андрійович (1860-1920) – хімік, професор Казанського та Харківського університетів.

Красовський Микола Петрович (1874-1953) – пр.-доц. Харківського університету, професор Харківського ветеринарного інституту, завідувач кафедри аналітичної хімії, а з 1922 і по 1943 рр. виконував обов'язки ректора Харківського фармацевтичного інституту.

21 лютого 1903 р., повідомлялося про виступ М.О. Валяшка з промовою на честь професора фармацевтичного інституту в Марбурзі Ернеста Шмідта – «гарячого захисника фармацевтичної хімії, як самостійної науки», у який Валяшко запропонував обрати його почесним членом Товариства. Збори одногосно прийняло цю пропозицію. Існували і інші повідомлення про діяльність М.О. Валяшко та засіданнях фармацевтичного товариства.

Цікавим є й повідомлення про те, що М.О. Валяшко, разом з професорами О. А. Альбіцьким та А.Д. Чиріковим, виступав офіційним опонентом на захисті «дисертації на ступінь магістра фармації провізора Красовського». До речі: Чиріков Андрій Дмитрович

(1849-1912 рр.) – фармаколог, професор Харківського університету, один із засновників Харківського жіночого медичного інституту.

Харківські фармацевти прагнули до розвитку фармації для чого накопичували не тільки власний досвід, а й прагнули залучати сучасні на той час знання, про що свідчить низка таких повідомлень. На засіданні ради університету, було прийнято рішення «... відрядити за кордон, з наукою метою, приват-доцента і лаборанта М. О. Валяшко терміном на два роки, починаючи з 1 травня наступного 1908 року». І потім це рішення було підтверджено таким чином: «Міністерством народної освіти дозволено Харківському університету відрядити за кордон для приготування до професорського звання приват-доцентів університету: по кафедрі хімії Миколи Валяшка ... на два роки, з 1 травня поточного року...».

М. О. Валяшка неодноразово приймав участь у численних форумах присвячених розвитку хімії, фармації та медицини, ось наприклад – у лютому 1908 р. повідомлялося, що у березні 1912 р. рада університету ухвалила «... відрядити М. О. Валяшка ... на XIII-й з'їзд природознавців і лікарів, за секцією статистики, що має бути в Тифлісі з 16 по 24 червня» [15, с.4]. Знаходимо ще одну замітку в газети «Утро» від 14 грудня 1907 р., в який повідомлялося, що М. О. Валяшко та Н. П. Красовський відряджаються для участі в роботі Менделєєвського з'їзду.

Харківці слідкували і за кар'єрним досягненнями Миколи Овксентьевича. У жовтні 1909 р. в газеті «Утро» повідомлялося, що 6 жовтня на засіданні медичного факультету був проведений конкурс «... для заміщення вільної кафедри фармації з фармакогнозії. З обговорення рецензій на наукові праці ... закритому балотуванні був обраний приват-доцент ... університету магістр фармації М. О. Валяшко, який отримав 16 виборчі та 2 невиборчі кулі». 15 жовтня 1909 р. на засіданні ради університету було «... повідомлено про обрання медичним факультетом приват-доцента Харківського університету М. О. Валяшка кандидатом на кафедру фармації з фармакогнозії ...». У січні 1910 р. повідомлялося про те, що приват-доцент Харківського університету М. О. Валяшко призначається екстра-ординарним професором по кафедрі фармакогнозії і фармації. Ординарним професором по кафедрі фармакології та фармації М. О. Валяшко був призначений у 1915 р., про що йшлося в розділі «Школа і життя» газети «Утро». 1 грудня 1910 року був включений до складу фінансової комісії ради університету від медичного факультету, а 7 грудня 1910 р. під час екстреного засідання професорів університету був обраний кандидатом у члени професорського дисциплінарного суду, що свідчило про його значний авторитет та повагу з боку колег.

З газетних повідомлень ми можемо отримати відомості про предмети які викладав М.О. Валяшко для студентів, справа в тому, що в той час газета була засобом доведення до студентів університету необхідної інформації, тому ми бачимо об'яви про проведення лекцій та іспитів. Так ми дізнаємось, що М. О. Валяшко читав лекції по об'ємному аналізу, стереохімії, хімії, з фармакогнозії та з фармації; приймав іспити з органічної хімії, фармації та фармакогнозії; для студентів медиків вів приватні та необов'язкові курси.

Діяльність М. О. Валяшка була плідною та багатогранною, він мав високий авторитет у суспільстві та в наукових колах Харкова. Тому не випадково, саме він став ініціатором створення в країні першого спеціалізованого фармацевтичного вищого навчального закладу.

Висновок. Безперечно, М. О. Валяшко був видатною людиною, він заснував перший в Україні спеціалізований вищий фармацевтичний навчальний заклад, який сьогодні відзначає своє 100 річчя.